

بررسی رابطه بین اعتیاد به اینترنت، اهمال کاری و پیشرفت تحصیلی دانش آموزان دختر متوسطه دوم شهر تهران در دوران همه گیری کرونا

سهیلا روبتوند غیاثوند^۱، زهرا قنبرپور^۲

^۱ کارشناس ارشد روانشناسی، گرایش تربیتی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی، تهران، ایران (نویسنده مسئول)

^۲ گروه روانشناسی و علوم تربیتی، واحد تهران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران

چکیده

پژوهش حاضر با هدف تعیین رابطه بین اعتیاد به اینترنت و اهمال کاری تحصیلی با پیشرفت تحصیلی دانش آموزان دختر متوسطه دوم انجام گرفت. جامعه آماری این پژوهش شامل کلیه دانش آموزان متوسطه دوم شهر تهران در سال تحصیلی ۱۴۰۱-۱۴۰۰ بود که برای تعیین حجم نمونه از فرمول کوکران استفاده شد و به این منظور ۳۸۴ دانش آموز متوسطه دوم به روش نمونه گیری خوشه ای چندمرحله ای انتخاب شدند و به آزمون اعتیاد به اینترنت یانگ (۱۹۹۶) و مقیاس اهمال کاری تحصیلی سولومون و رابنلوم (۱۹۸۴) پاسخ دادند و برای متغیر پیشرفت تحصیلی از معدل دروس مصوب در ترم گذشته سال تحصیلی استفاده گردید. آنگاه اطلاعات به دست آمده به وسیله برنامه SPSS مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت و نتایج حاصل از ضرایب همبستگی دو متغیری پیرسون و رگرسیون چندمتغیره به روش همزمان نشان داد که بین اعتیاد به اینترنت و پیشرفت تحصیلی همبستگی منفی معنی دار وجود دارد. در بررسی ارتباط بین اهمال کاری تحصیلی و پیشرفت تحصیلی نیز یک ارتباط منفی معنی دار مشاهده شد. همچنین در میان زیر مقیاس های اهمال کاری تحصیلی با پیشرفت تحصیلی، آماده شدن برای امتحانات و آماده شدن برای تکالیف رابطه منفی معنادار وجود داشت. نتایج رگرسیون چندگانه به شیوه همزمان نیز نشان داد که ۵۷ درصد از واریانس پیشرفت تحصیلی را متغیرهای اهمال کاری تحصیلی و اعتیاد به اینترنت تبیین می کنند. با توجه به این یافته ها می توان نتیجه گرفت که اعتیاد به اینترنت و اهمال کاری تحصیلی می توانند به طور معکوس پیش بینی کننده های خوبی برای پیشرفت تحصیلی بوده و می توان نتیجه گرفت که با مدیریت اعتیاد به اینترنت و اهمال کاری تحصیلی در دانش آموزان می توان موجب ارتقای پیشرفت تحصیلی در آنان شد.

واژه های کلیدی: اعتیاد به اینترنت، اهمال کاری تحصیلی، پیشرفت تحصیلی، کرونا.

مقدمه

پیشرفت تحصیلی دانش آموزان یکی از شاخص های مهم در ارزشیابی آموزش و پرورش است و تمام سعی و کوشش در این نظام تربیتی درواقع تلاشی برای جامعه عمل پوشاندن بدین امر تلقی می گردد؛ چراکه در غالب کشورهای جهان، پیشرفت تحصیلی به عنوان یکی از راه های دستیابی به تحولی مؤثر و کارآمد در زمینه های مختلف از جمله حیطه های آموزشی و تربیتی محسوب می گردد (زمانی و پورآشتی، ۱۴۰۰) و بدون شک در دنیای پیشرفته امروزی که یافته های نوین علمی با سرعتی باورنکردنی در حال پیشرفت هستند، یکی از علائم موفقیت فرد، پیشرفت تحصیلی او می باشد که بدون آن توسعه و ترقی هیچ کشوری امکان پذیر نخواهد بود. ترقی هر کشوری رابطه مستقیم با پیشرفت علوم و دانش و تکنولوژی آن کشور دارد و پیشرفت علمی نیز حاصل نمی گردد، مگر این که نظام آموزشی آن کشور توانسته باشد افراد موفق را پرورش داده باشد. پیشرفت تحصیلی ضمن اینکه در توسعه و آبادانی کشور مؤثر است در سطوح عالی منجر به یافتن شغل و موقعیت مناسب و در نتیجه درآمد کافی می شود. دانش آموزان و دانشجویانی که از موقعیت های تحصیلی بهتری برخوردارند، خانواده و جامعه با دیدی احترام به آنان نگرسته و در اجتماع باروحيه و نشاط بیشتری حضور خواهند یافت و از سلامت روان بهتری نیز برخوردارند. از این رو پرداختن به پیشرفت تحصیلی و متغیرهای مرتبط با آن از اولویت های پژوهشی برای هر جامعه ای در نظر گرفته می شود. در عصری که اینترنت در زندگی روزانه حدود ۴۰ درصد جمعیت جهان نقش حیاتی داشته و بر اساس برآورد سال ۲۰۲۰ حدود چهار و نیم میلیارد کاربر به اینترنت دسترسی داشته اند که ۵۹ درصد از جمعیت جهان را شامل می شود (الوید، اولورنفرمی، وید، آفولالو و اناهورو، ۲۰۲۰). که از این میان درصد قابل توجهی از آنان را جوانان و نوجوانان تشکیل داده اند و این در حالی است که طی دو دهه گذشته کودکان و نوجوانان میزان بالایی از اعتیاد به اینترنت را نشان داده اند و در دوران کرونا ویروس به دلیل قرنطینه خانگی و فاصله گذاری اجتماعی، افزایش چشمگیری داشته است (پریزی، تانالاکشمی، سانجیتا، کامر و ویجایالاکشمی، ۲۰۲۰). از طرفی پژوهش های انجام شده در زمینه اعتیاد به اینترنت تا به امروز بیش تر بر روی دانشجویان بوده است، این در حالی است که به سبب آموزش های مجازی طی بیماری همه گیری کووید-۱۹، دانش آموزان بیش از گذشته به اینترنت دسترسی داشته و همین امر زمینه لازم را برای اعتیاد به اینترنت در این گروه سنی ایجاد کرده است و با در نظر گرفتن شرایط سنی این گروه و نوجوان بودن و همچنین بحران هویت که آن ها را بیش تر در معرض خطر قرار می دهد، این مورد مخصوصاً برای دانش آموزانی که نمی توانند در برابر جذابیت های سرگرمی های آنلاین مقاومت کنند و زمانی بیشتری را به شرکت در فعالیت های آنلاین اختصاص می دهند و همین امر منجر به اهمال کاری بیشتر در آنان می گردد (حیات، کجوری و امینی، ۲۰۲۰). بنابراین پژوهش پیرامون اعتیاد به اینترنت و اهمال کاری تحصیلی به عنوان متغیرهایی تأثیرگذار بر پیشرفت تحصیلی می بایست مورد توجه ویژه قرار بگیرد.

بنابراین به طور اعم کل جامعه و به طور اخص نظام آموزش و پرورش نسبت به پیشرفت تحصیلی دانش آموزان به عنوان فرایند و راهبردی در جهت رسیدن به تحولی مثبت در آنان تأکید دارند. حال آنکه از گذشته های دور سیستم های آموزشی همواره تحت تأثیرگذارهای مختلفی قرار گرفته اند که منجر به تغییراتی اساسی در آن ها گشته است. از جمله مهم ترین گذارهای قرن ۲۱ در شرایط کنونی رخ داد که به دلیل تهدید کرونا ویروس بوده است. با شروع تهدید این بیماری کلیه مدارس، دانشگاه ها و آموزشگاه های دنیا به حالت تعطیل درآمد و آموزش حضوری به آموزش غیرحضوری و مجازی تبدیل گشت و مؤسسات

^۱ Olawade, Olorunfemi, Wada, Afolalu, & Enahoro

^۲ Praisy, Thanalakshmi, Sangeetha, Kumar, & Vijayalakshmi

^۳ Hayat, Kojuri, & Amini

آموزشی بالاجبار به سمت آموزش آنلاین رفتند (هودجس، مور، لاکي، تراست و بوند، ۲۰۲۰؛ ساهو، ۲۰۲۰ و سازگمان ملل متحد، ۲۰۲۰). در راستای آموزش به این شیوه نوین، استفاده از رایانه، تلفن همراه هوشمند و اینترنت به عنوان ابزاری مهم و ضروری، امری اجتناب ناپذیر گشته که می توان از آن به عنوان یک دستاورد مفید و اثربخش در زمینه آموزش یاد نمود، اما نباید این مسئله را از نظر دور داشت که سرعت قابل توجه این گذار و عدم آمادگی جامعه دانش آموزی، این سوال را مطرح می نماید که آیا دانش آموزان از نظر شناختی و عاطفی آمادگی لازم در این گذار به تکنولوژی را داشته اند؟ چنین به نظر می رسد که علاوه بر کاربردهای مثبت اینترنت، رفتارهای افراطی و عوارض زیان آور آن همچون اعتیاد به اینترنت بیش از گذشته به چشم می خورد (چن و هکاران، ۲۰۲۰؛ باسیلایا و کواواذ، ۲۰۲۰^۷). به طوری که سلین^۸ (۲۰۲۰) شیوع اعتیاد به اینترنت را طی همه گیری کووید-۱۹ در دانش آموزان نوجوان تایوانی مورد پژوهش قرار داد و نتایج حاصل از آن پژوهش، شیوع ۲۴ درصدی اعتیاد به اینترنت را در بین این دانش آموزان نشان داد. در ایران نیز پژوهش های گوناگون افزایش میزان اعتیاد به اینترنت و استفاده افراطی از شبکه های مجای را در بین گروه های سنی نوجوانان و جوانان گزارش کرده اند (رئیزی و ریاسی، ۱۴۰۱؛ باقری شیخانگفته، علیزاده، صوایی، نیری، عسگری و قدرت، ۱۴۰۰؛ کهوازی، ۱۳۹۹؛ موسوی و همکاران، ۱۳۹۶؛ مرادی و محمدی فر، ۱۳۹۹).

از طرفی عدم حضور دانش آموزان در فضای مدرسه و برداشته شدن اجبارهای بیرونی از جانب معلم و کادر آموزشی مدرسه در طی این بیماری و آموزش آنلاین، موجبات اهمال کاری بیشتر دانش آموزان را فراهم آورده به طوری که همچنان شاهد آن هستیم. و این پیامدها در بین دانش آموزانی که قرار است در آینده مسئولیت های مهمی را بر عهده بگیرند، می تواند صدمات جبران ناپذیری داشته باشد. جهت تبیین این ارتباط می توان این گونه بیان نمود که وقتی اینترنت بر زندگی دانش آموز مسلط است، این مشغله باعث می شود که دانش آموز مسئولیت ها و وظایف خود مانند تکالیف تحصیلی را در اولویت دوم قرار داده و باعث شود که آن ها را به تأخیر بیندازد. علاوه بر این به نظر می رسد وقتی تکالیف ذاتاً ناخوشایند و یا کمتر لذت بخش در نظر گرفته شوند، احتمال به تعویق انداختن آن کار در فرد بیشتر است و برعکس اینترنت با ارائه بسیاری از تداخلات سرگرم کننده به عنوان ابزاری شناخته می شود که به وسیله آن شخص می تواند تجربه ای جالب، دلپذیر و سرگرم کننده برای کاهش استرس درک شده به دست آورد. از این رو به طور ذاتی، اینترنت به عنوان یک عامل حواس پرتی و فعال کننده برای اهمال کاری تحصیلی در نظر گرفته می شود. (حیات، کجوری و امینی، ۲۰۲۰).

وانگ، زیو، گو، زو و زائو (۲۰۲۲) در پژوهشی به بررسی پیشرفت تحصیلی در دوران کووید-۱۹ پرداختند. نتایج حاصل از این پژوهش نشان داد که برای دانش آموزان دبیرستانی هم آمادگی یادگیری آنلاین و هم شایستگی عاطفی مرتبط با پیشرفت تحصیلی در طول کووید-۱۹ است با این حال دانش آموزان فقط آمادگی یادگیری آنلاین رابطه مثبت قابل توجهی با پیشرفت تحصیلی را نشان داد. این نتایج همچنین نشان می دهد که آمادگی برای مطالعه آنلاین و داشتن شایستگی عاطفی بالا می تواند

^۴ Hodges, Moore, Lockee, Trust, & Bond

^۵ Sahu

^۶ United Nations

^۷ Chen & et.al

^۸ Basilaia & Kvavadze

^۹ Lin

^{۱۰} Hayat, Kojuri, & Amini

^{۱۱} Wang, Mengya, Guo, Xu, & Zhao

نوجوانان را نسبت به آنها انعطاف پذیرتر نماید. همچنین آزنار-دیز و همکاران (۲۰۲۰) در پژوهشی به بررسی اعتیاد به اینترنت و اهمال کاری تحصیلی دانشجویان مکزیکی و اسپانیایی و عوامل بالقوه آن پرداختند. آنها در این مقاله به دنبال حضور و میزان اعتیاد به اینترنت و عوامل اجتماعی جمعیت شناختی بالقوه موثر بر اینترنت بودند. نتایج حاصل از این پژوهش نشان داد که میزان شیوع مشابهی از استفاده مشکل ساز و روزانه از اینترنت برای اوقات فراغت به طور بالقوه بر اعتیاد به اینترنت در هر سه مدل مکزیکی، اسپانیا و مجموع این دو تاثیر می گذارد. علاوه بر این همبستگی مثبت و معناداری بین استفاده مشکل زا از اینترنت و اهمال کاری تحصیلی نشان داده شد. در نهایت یافته ها داده های مرتبطی را در مورد شیوع اعتیاد به اینترنت در زمینه های دانشگاهی مکزیکی و اسپانیایی، همراه با عوامل اجتماعی جمعیت شناختی تاثیرگذار آن نشان داد. در ارتباط بین اعتیاد به اینترنت و اهمال کاری تحصیلی می توان به درصد ۴۳/۳ اعتیاد به اینترنت شدید و ۸۵/۲۸ درصد اعتیاد به اینترنت بالا اشاره داشت که بین اعتیاد به اینترنت و اهمال کاری تحصیلی همبستگی مثبت و معناداری وجود دارد. همچنین بین ابعاد اهمال کاری تحصیلی (نوشتن ترم، مطالعه برای امتحان و همگامی با تکالیف هفتگی، مطالعه، انجام وظایف، حضور در جلسات و به طور کلی انجام تکالیف تحصیلی) و اعتیاد به اینترنت همبستگی مثبت وجود داشت. در نهایت نتایج نشان داد که بین دانش آموزان پسر در مقایسه با دانش آموزان دختر میزان اعتیاد و اهمال کاری اینترنتی بیشتر است (حیات، کجوری و میترا امینی، ۲۰۲۰).

در تحلیل نتایج مطالعات مذکور باید گفت ارتباط بین اعتیاد به اینترنت و اهمال کاری تحصیلی و تاثیر آن بر پیشرفت تحصیلی بیشتر در بین گروه های دانشجویان بررسی شده و نتایج نیز حاکی از رابطه معنادار بین این متغیرها با پیشرفت تحصیلی می باشد. با توجه به شیوع استفاده دانش آموزان از اینترنت و فضاهای مجازی و همچنین دسترسی ساده تر به اینترنت در محیط های مدرسه باید با انجام مطالعاتی سهم اعتیاد به اینترنت در اهمال کاری و پیشرفت تحصیلی دانش آموزان مشخص شود تا از راهکارهای مناسب جهت بهبود وضعیت تحصیلی دانش آموزان استفاده شود. بنابراین پژوهش حاضر با هدف تعیین رابطه بین اعتیاد به اینترنت، اهمال کاری و پیشرفت تحصیلی دانش آموزان دختر متوسطه دوم شهر تهران در دوران همه گیری کرونا انجام شد.

روش پژوهش

روش پژوهش حاضر بر اساس چگونگی به دست آوردن داده های مورد نیاز (طرح تحقیق) از نوع توصیفی (غیر آزمایشی) است. همچنین روش تحقیق حاضر از نوع همبستگی می باشد. در پژوهش حاضر از روش هم زمان استفاده گردید. جامعه آماری این پژوهش شامل کلیه دانش آموزان متوسطه دوم شهر تهران در سال تحصیلی ۱۴۰۰-۱۴۰۱ می باشد. طبق آخرین اطلاعات منتشر شده اداره کل آموزش و پرورش شهر تهران، تعداد کل دانش آموزان متوسطه دوم شهر تهران، ۲۳۸۰۰۰ دانش آموزان بوده است. برای تعیین حجم نمونه مورد نظر با توجه به تعداد جامعه آماری از فرمول کوکران استفاده گردید و حجم نمونه ۳۸۴ نفر می باشد. روش نمونه گیری در این پژوهش از نوع روش نمونه گیری خوشه ای چندمرحله ای بود که ابتدا سه دبیرستان دولتی و دو دبیرستان غیردولتی انتخاب و آنگاه از هر مدرسه سه کلاس به تصادف انتخاب شدند و به پرسشنامه ها پاسخ دادند. ابزار گردآوری داده ها در این پژوهش به شرح زیر می باشد؛

آزمون اعتیاد به اینترنت یانگ. این آزمون توسط یانگ (۱۹۹۶) ساخته شده است و از معتبرترین پرسشنامه ها در زمینه اعتیاد به اینترنت می باشد. این پرسشنامه شامل ۲۰ گویه و به روش خودارزیابی و نیز نمره گذاری آن به صورت لیکرت از هرگز (۱) تا همیشه (۵) است. گزاره های این آزمون برای تشخیص قماربازی DSM-IV-TR بر اساس ملاک های بیمارگونه طراحی شده است. نمره کل این پرسشنامه بین ۲۰ تا ۱۰۰ است که به سه گروه تقسیم بندی می گردد؛ نمره بین ۲۰ تا ۴۹: به عنوان

۱. Aznar-Díaz, Romero-Rodríguez, García-González, & Ramírez-Montoya

۲. Hayat, Kojuri, & Mitra Amini

کاربر عادی و فاقد اعتیاد به اینترنت شناخته می‌شود. نمره بین ۵۰ تا ۷۹: به عنوان کاربر دارای اعتیاد به اینترنت در سطح متوسط یا در معرض اعتیاد شناخته می‌گردد. نمره بین ۸۰ تا ۱۰۰: به عنوان کاربر دارای اعتیاد به اینترنت شدید معرفی می‌گردد. همچنین به طور کلی نمره کمتر از ۵۰ به عنوان کاربر عادی و نمره بالاتر از ۵۰ به عنوان یک فرد دارای اعتیاد به اینترنت تلقی می‌گردد. در مطالعه یانگ و همکاران، اعتبار درونی پرسشنامه بالاتر از ۹۲ گزارش شده و اعتبار به روش بازآزمایی گزارش شده است. ویدیانتو و مک موران (۲۰۰۴) در مطالعه خود روایی صوری این پرسشنامه را بسیار بالا ذکر کرده‌اند. در ایران اعتبار و پایایی این آزمون توسط علوی، اسلامی، مرآئی، نجفی، جنتی‌پور و رضایپور (۱۳۸۹) بدست آمده است که پایایی بازآزمایی آن ۰/۸۲، همسانی درونی از طریق آلفای کرونباخ ۰/۸۲ و از طریق دو نیمه‌سازی ۰/۷۲ بوده است. در این مطالعه ضریب آلفای کرونباخ ۰/۷۸ به دست آمد.

مقیاس اهمال کاری تحصیلی. این مقیاس توسط سولومون و راثلوم (۱۹۸۴) ساخته شده است. این مقیاس دارای ۲۷ گویه می‌باشد که سه مولفه را مورد بررسی قرار می‌دهد؛ مولفه اول آماده شدن برای امتحانات؛ شامل ۸ سوال است. مولفه دوم، آماده شدن برای تکالیف می‌باشد و شامل ۱۱ گویه است و مولفه سوم، آماده شدن برای مقاله‌های پایان ترم است که شامل ۸ گویه می‌باشد. در مولفه سوم، سوالات مربوط به مقاله‌های پایان ترم، به صورت تکالیف تحقیقی و پژوهش‌های کلاسی برای دانش‌آموزان ایرانی نگاه شد و این گزینه برای دانش‌آموزان توضیح داده شد. پاسخ‌دهندگان میزان موافقت خود را با انتخاب یکی از گزینه‌های "به ندرت"، "بعضی اوقات"، "اکثر اوقات" و "همیشه" نشان دادند که به گزینه‌ها از به ندرت نمره ۱ تا همیشه نمره ۴ تعلق می‌گیرد. همچنین در این مقیاس گویه‌های ۲، ۴، ۶، ۱۱، ۱۶، ۲۱، ۲۳ و ۲۵ به صورت معکوس نمره‌گذاری می‌شوند. این مقیاس با پرسشنامه بک، مقیاس شناخت غیرمنطقی الیس، مقیاس عزت نفس روزنبرگ و مقیاس اجتناب روزانه همبستگی معناداری دارد (سولومون و روثلوم، ۱۹۸۴). در ایران جوکار و دلاورپور (۱۳۸۶) به منظور تعیین روایی این مقیاس از روش تحلیل عاملی و همبستگی گویه با نمره کل استفاده کرده‌اند. همبستگی گویه‌ها با نمره کل پرسشنامه در سطحی مطلوب و معنادار بوده و ضریب پایایی آلفای کرونباخ مقیاس برابر با ۰/۹۱ بود. همچنین گل‌محمدنژاد بهرامی، یاریقلی و مدیر قشقلاق (۱۳۹۹) ضریب پایایی پرسشنامه به روش آلفای کرونباخ را ۰/۸۸ گزارش کردند. در این مطالعه ضریب آلفای کرونباخ برای اهمال کاری تحصیلی ۰/۷۲ و خرده مقیاس‌های آن برای آماده شدن برای امتحانات، آماده شدن برای تکالیف و آماده شدن برای مقاله‌های پایان ترم (تکالیف تحقیقی و پژوهشی) به ترتیب ۰/۶۷، ۰/۷۵ و ۰/۶۱ به دست آمد.

نحوه اجرا به این صورت است که ابتدا مدارس متوسطه دوم مورد نظر به صورت تصادفی از شهر تهران انتخاب شدند و سپس از هر دبیرستان سه کلاس به صورت تصادفی انتخاب گردید. با توجه به این موضوع که این زمان اجرای پرسشنامه‌ها در ترم دوم سال تحصیلی ۱۴۰۰-۱۴۰۱ و بعد از تعطیلات نوروز انجام گرفت، بنابراین خوشبختانه امکان مراجعه حضوری فراهم گردید. آنگاه با مراجعه به مدارس منتخب و دادن پرسشنامه‌های سبک‌های تفکر و آزمون حافظه کاری و پس از آن ارائه دستورالعمل‌های اولیه و راهنمایی لازم، از آنها خواسته شد تا با دقت به سوالات پاسخ دهند. همچنین به آزمودنی‌ها اطمینان داده شد که اطلاعات بدست آمده محرمانه خواهد ماند و تنها برای اهداف پژوهش استفاده می‌گردد.

یافته‌ها

در جدول ۱ شاخص‌های توصیفی متغیرها شامل میانگین، انحراف استاندارد، کمینه، بیشینه ارائه شده‌اند.

جدول ۱: شاخص‌های توصیفی متغیرها

متغیرها	میانگین	انحراف استاندارد	کمینه	بیشینه
اعتیاد به اینترنت	۴۲/۳۴	۴/۳۵	۲۵	۱۰۰
اهمال کاری تحصیلی	۲۲/۷۷	۷/۹۱	۱۶	۲۸
آماده شدن برای امتحانات	۲۸/۶۱	۳/۶۳	۱۵	۴۱
آماده شدن برای تکالیف	۱۹/۵۱	۲/۸۵	۱۴	۲۹

آماده شدن برای تکالیف تحقیقی و پژوهشی	۱۶/۲۳	۳/۲۴	۸	۲۷
پیشرفت تحصیلی	۱۶/۸۰	۱/۶۱	۱۱/۷۵	۲۰

میانگین، انحراف استاندارد، کمینه و بیشینه نمرات هر متغیر در جدول فوق قابل مشاهده است. میانگین متغیر اعتیاد به اینترنت ۴۲/۳۴ و انحراف معیار ۴/۳۵، میانگین متغیر اهمال کاری تحصیلی ۲۲/۷۷ و انحراف معیار ۷/۹۱ و میانگین پیشرفت تحصیلی ۱۶/۸۰ و انحراف معیار ۱/۶۱ به دست آمد. همچنین در میان زیرمقیاس های اهمال کاری تحصیلی بیشترین میانگین مربوط است به آمادگی برای امتحانات با میانگین ۲۸/۶۱ با انحراف معیار ۲/۶۳ و کمترین میانگین مربوط است به آمادگی برای تکالیف تحقیقی و پژوهشی با میانگین ۱۶/۲۳ و انحراف معیار ۳/۲۴ به دست آمد. جدول ۲ نتایج آزمون کولموگوروف-اسمیرنوف، شاپیرو وایک و شاخص های چولگی و کشیدگی جهت بررسی نرمال بودن نمرات آورده شده است. نتایج نشان داد سطح معناداری آماره کولموگوروف-اسمیرنوف و شاپیرو وایک محاسبه شده برای کلیه متغیرهای بزرگتر از ۰/۰۵ است که بیانگر عدم تخطی از فرض نرمال بودن داده هاست. همچنین شاخص چولگی و کشیدگی کوچکتر از یک است که نشانگر نرمال بودن داده هاست (تاباچنیک و فیدل، ۲۰۰۷).

۲: مفروضه بهنجاری

متغیرها	گولموگورف-اسمیرنوف		شاپیرو وایک		چولگی	کشیدگی
	آماره	معناداری	آماره	معناداری		
اعتیاد به اینترنت	۰/۰۳۲	۰/۲۰۰	۰/۹۹	۰/۸۴	۰/۰۶	-۰/۰۴
اهمال کاری تحصیلی	۰/۰۴۸	۰/۰۳۸	۰/۹۹	۰/۵۳	۰/۰۰۵	-۰/۱۶
آماده شدن برای امتحانات	۰/۰۴۲	۰/۱۴۲	۰/۹۹	۰/۴۲	۰/۰۵	-۰/۰۴
آماده شدن برای تکالیف	۰/۰۴۰	۰/۱۷۳	۰/۹۹	۰/۴۲	-۰/۰۰۴	-۰/۱۶
آماده شدن برای تکالیف تحقیقی و پژوهشی	۰/۰۴۵	۰/۰۵۷	۰/۹۹	۰/۴۵	۰/۰۰۴	-۰/۱۷
پیشرفت تحصیلی	۰/۰۱۹	۰/۲۰۰	۰/۹۹	۰/۹۹	۰/۰۱۴	-۰/۱۹

همچنین جدول زیر مقدار تحمل و عامل افزایش واریانس هم خطی چندگانه را در متغیرهای پیش بین نشان می دهد (کلاسن، ۲۰۱۱).

جدول ۳: مفروضه هم خطی چندگانه

مقدار تحمل	عامل افزایش واریانس
۰/۶۶۹	۱/۳۴۲
۰/۷۶۸	۱/۱۶۶
۰/۸۱۳	۱/۵۲۹
۰/۳۸۷	۲/۱۷۶
۰/۱۵۲	۸/۱۷۵

حال با توجه به این که مفروضه های بهنجاری و هم خطی چندگانه برای متغیرهای پژوهش حاضر برقرار می باشد می توانیم به بررسی فرضیه های پژوهش بپردازیم. جدول شماره ۴ نتایج تحلیل رگرسیون چندگانه به روش هم زمان برای دانش آموزان نشان می دهد.

جدول ۴: تحلیل رگرسیون چندگانه همزمان

منبع اثر	B	Std. Error	Beta	T	P
عرض از مبدا	۹/۸۹	۴/۰۱		۳/۲۵	۰/۰۳
اعتیاد به اینترنت	-۰/۷۰۶	۰/۰۲	-۰/۳۱۹	-۷/۳۴	۰/۰۱
اهمال کاری تحصیلی	-۰/۳۳۹	۰/۰۲	-۰/۱۸۰	-۵/۳۳۳	۰/۰۱

با توجه به جدول ۴ نتایج آماره $F(۴۲/۳۵)$ در سطح $۰/۰۱$ نشان می‌دهد که ۵۷ درصد از واریانس پیشرفت تحصیلی را متغیرهای پیش‌بین اعتیاد به اینترنت و اهمال کاری تحصیلی تبیین می‌کنند. بررسی ضرایب رگرسیون نشان می‌دهد که اعتیاد به اینترنت و اهمال کاری تحصیلی متغیرهایی هستند که توانایی پیش‌بینی پیشرفت تحصیلی را دارند. بعلاوه با توجه ضرایب بتای استاندارد شده در جدول فوق نشان می‌دهد که اعتیاد به اینترنت در وهله نخست و اهمال کاری تحصیلی در مرحله دوم از اهمیت بیشتری در پیش‌بینی پیشرفت تحصیلی برخوردارند.

بحث و نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر با هدف بررسی رابطه بین اعتیاد به اینترنت، اهمال کاری و پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان دختر متوسطه دوم شهر تهران در دوران همه‌گیری کرونا انجام گرفت. نتایج حاصل از یافته‌ها نشان داد که اعتیاد به اینترنت و اهمال کاری تحصیلی متغیرهایی هستند که توانایی پیش‌بینی پیشرفت تحصیلی را دارند، با این توضیح که اعتیاد به اینترنت در وهله نخست و اهمال کاری در مرحله دوم در این پیش‌بینی از اهمیت بیشتری برخوردار است. جهت تبیین این یافته می‌توان اینگونه بیان نمود که اهمیت بالاتر اعتیاد به اینترنت شاید به این دلیل باشد که اعتیاد به اینترنت خود می‌تواند زمینه‌ساز بروز اهمال کاری تحصیلی باشد. وقتی دانش‌آموزی ساعت‌های طولانی در فضای اینترنت سپری می‌نماید، به شکلی او را در چرخه‌ای از اهمال-کاری تحصیلی قرار می‌دهد. دانش‌آموزانی که زمان زیادی را در فضای اینترنت صرف می‌نمایند، بدون درکی از گذشت زمان دارند، باعث می‌گردد که فرصت انجام تکالیف تحصیلی و آمادگی برای امتحانات را از دست بدهند. بنابراین می‌توان اینگونه فرض نمود که دانش‌آموزانی که وابستگی بالایی به اینترنت دارند، جدا از اینکه مشکلاتی در زمینه عملکرد تحصیلی خود پیدا خواهند کرد، بلکه باورهای آنها در مورد خودکارآمدی خود نیز آسیب دیده و موجب بوجود آمدن هر چه بیشتر رفتارهای اهمال‌کارانه در آنها خواهد شد. بنابراین اعتیاد زیاد به اینترنت، با جدا سازی فرد از دنیای واقعی و کم تحرک که همراه داشته است، باعث می‌گردد که شادی و تعاملات اجتماعی کاهش یافته و دانش‌آموز درگیر اضطراب، استرس و افسردگی گردد. حال آنکه دانش‌آموزان دچار اضطراب، استرس و افسردگی معمولاً برای فرار و رهایی از این اختلالات و پیدا کردن جایگزینی برای زندگی بی‌نشاط به اینترنت و فضای مجازی پناه می‌آورند که این شرایط زمینه را برای وابستگی بیشتر آنها به اینترنت مهیا می‌کند و از سوی دیگر این احتمال دارد که این اختلالات در نتیجه عارض اعتیاد به اینترنت باشد، به طوری که افراد وابسته به اینترنت به دلیل این وابستگی و تغییر ایجاد شده در سبک زندگی و عدم زمان کافی برپا انجام تکالیف و آماده شدن برای امتحانات، مستعد این اختلالات روانی شوند و یا در صورتی که به اینترنت دسترسی نداشته باشند، دچار اضطراب و استرس و افسردگی گردند. این یافته نیز با پژوهش‌های اوداکی (۲۰۱۱)، غلامعلی لواسانی، آدرنییاد، مهمان‌پذیر و رضائیان (۱۳۹۲)، دمیر و کوتلو (۲۰۱۸)، آیتوگلو و سلیکوز (۲۰۱۷)، سواری، فلاحی، خلیفه و حاجی عرف (۱۳۹۹)، عزیزی، اسماعیل و دهقان منشادی (۱۳۹۵)، بهبودی و بهزادی‌راد (۱۳۹۵)، حسن‌زاده، بیدختیف رضایی و رهایی (۱۳۹۱)، آرنار-دیز و همکاران (۲۰۲۰)، گل محمد نژاد بهرامی، یاریقلی و مدبر قشلاق (۱۳۹۹)، سواری، فلاحی، حاجی عرب (۱۳۹۹)، رسولی خورشیدی، سنگانی و جنگی (۱۳۹۸)، ستایشی اظهري، میرنسب و محبی (۱۳۹۶) و خانبان‌زاده و ربیعی‌نژاد (۱۳۹۵) همخوانی دارد.

نتیجه گیری:

رشد روزافزون اینترنت فواید و اهمیت غیرقابل انکاری دارد، به طوری که در عصر حاضر، نقش محوری آن چنان پراهمیت است که بدون اینترنت امکان برنامه ریزی، توسعه و بهره‌وری در زمینه‌های آموزشی، علمی، فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی در جهان پیش رو امکان پذیر نخواهد بود. از این رو اثرات جانبی فناوری اطلاعات و ارتباطات از جمله اینترنت یکی از دغدغه‌های اساسی دست‌اندرکاران آموزشی گشته است که در کنار مزایای زیاد آن می‌بایست استفاده افراطی و اعتیادگونه آن نیز مورد توجه ویژه قرار بگیرد. همچنین اهمال کاری تحصیلی به سبب روند رو به گسترشی که در بین دانش‌آموزان دارد، تأثیر بسزایی در پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان داشته است. بنابراین پژوهش حاضر با هدف بررسی رابطه اعتیاد به اینترنت و اهمال کاری تحصیلی با پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان انجام گرفت و یافته‌های این مطالعه نشان داد که بین اعتیاد به اینترنت و اهمال کاری تحصیلی با پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان ارتباط معناداری وجود دارد. از این رو استفاده بیش از اندازه از اینترنت و اهمال کاری تحصیلی بیشتر در بین دانش‌آموزان که آینده‌سازان کشور هستند، علاوه بر تأثیر مخربی که بر پیشرفت تحصیلی و فرایند یادگیری آنها خواهد داشت، به جامعه نیز آسیب می‌رساند.

همراهی اعتیاد به اینترنت با اهمال کاری تحصیلی با توجه به پیامدهایی که دارد همچون؛ تغییر سبک زندگی به منظور صرف زمان بیشتر در اینترنت و اختصاص زمان کمتر به تکالیف، پروژه‌های تحصیلی و امتحانات، بی توجهی به سلامت در نتیجه کار زیاد با اینترنت و به تعویق انداختن رفتارهای مرتبط با سلامت جسمی و روانی، کاهش روابط اجتماعی، نادیده گرفتن خانواده و دوستان، مشکلات تحصیلی و دیگر عوامل همگی موجب افت پیشرفت تحصیلی در دانش‌آموزان می‌گردد. بنابراین به دلیلی اهمیت و کاربردی بسیار اینترنت و همچنین نقش مهم اهمال کاری تحصیلی در بین دانش‌آموزان می‌بایست زمینه را برای آموزش و آگاه سازی آنان فراهم آورد تا از هدر رفت انرژی و سرمایه در این دوران تحصیل جلوگیری نمود و موجب پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان گردید.

شاید یکی از مهم‌ترین کاستی‌های این پژوهش، بررسی و استفاده از دو پرسشنامه اعتیاد به اینترنت و اهمال کاری تحصیلی بود و همه داده‌ها به روش خودگزارش دهی تکمیل شدند که این امر می‌تواند امکان سوگیری را افزایش دهد. همچنین این پژوهش تنها در مدارس شهر تهران انجام گرفت و در پژوهش حاضر توجهی به عوامل اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و قومیتی دانش‌آموزان نشد و از آنجایی که تفاوت‌های بسیاری در بین استان‌ها و شهرهای ایران وجود دارد، لذا قدرت تعمیم پذیری آن کاهش می‌یابد و نیز عدم توانایی در کنترل همه‌ی متغیرهای ناخواسته در موقعیت تحقیق همچون حالات خلق و خوی دانش‌آموزان در هنگام پاسخگویی به پرسشنامه‌ها و متغیرهای دیگر به عنوان محدودیتی دیگر در این پژوهش شناخته شده است.

منابع

- باقری شیخانگفشه، فرزین؛ علیزاده، دانیال؛ صوابی نیری، وحید؛ عسگری، فاطمه و قدرت، گناز (۱۴۰۰). نقش اعتیاد به اینترنت، ذهن آگاهی و تاب آوری در پیش‌بینی سلامت روان دانش‌آموزان در دوره همه گیری کرونا ویروس ۲۰۱۹. سلامت روان کودک، ۸ (۳)، ۱-۱۴.
- حسن‌زاده، بیدختی، رضایی و رهایی (۱۳۹۱). رابطه اعتیاد به اینترنت با پیشرفت تحصیلی و ویژگی‌های شخصیتی فراگیران، فن‌آوری اطلاعات و ارتباطات در علوم تربیتی، ۳ (۱)، ۹۵-۱۰۷.
- خان‌باز زاده، شهرزاد و ربیعی‌نژاد، محمد رضا (۱۳۹۵). بررسی رابطه خودکارآمدی و اهمال کاری با پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان، کنفرانس بین‌المللی علوم انسانی و علوم رفتاری.
- رئیس، فاطمه و ریاسی، مینا (۱۴۰۱). پیش‌بینی میزان اهمال کاری دانشجویان بر اساس اعتیاد به اینترنت و درک استعاری زمان در دوران شیوع ویروس کرونا، مجله روانشناسی و روانپزشکی شناخت، ۹ (۱)، ۷۳-۸۳.

- زمانی، اصغر و پورآثشی، مهتاب (۱۳۹۶). رابطه حافظه کاری، باورهای خودکارآمدی تحصیلی و اضطراب آزمون با پیشرفت تحصیلی دانش آموزان. *مجله روانشناسی مدرسه*، ۶ (۴)، ۲۵-۴۶.
- ستایشی اظهار، محمد؛ میرنسب، میرمحمود و محبی، مینا (۱۳۹۶). رابطه امیدواری و پیشرفت تحصیلی با نقش میانجی گری اهمال کاری تحصیلی در دانش آموزان، *روانشناسی سلامت*. ۱۰ (۳۷)، ۱۲۵-۱۴۲.
- سواری، کریم؛ فلاحی، مریم؛ خلیفه؛ قدرت اله و حاجی عرب (۱۳۹۹). اثرات فشار روانی بر اهمالکاری تحصیلی از طریق میانجی گری انگیزش تحصیلی و اعتیاد به اینترنت. *مجله راهبردهای آموزش در علوم پزشکی*. ۱۳ (۶)، ۵۵۳-۵۶۰.
- کهازی، عاطفه (۱۳۹۹). بررسی ارتباط بین تغییر سبک زندگی در دوران کرونا و اعتیاد به اینترنت در دانش آموزان. *همایش بین المللی روانشناسی مدرسه*، ۲۱-۳۹.
- گل محمدنژاد بهرامی، غلامرضا؛ یاریقلی، بهبود و مدبر قشلاق، سولماز (۱۳۹۹). رابطه خودتنظیمی و مدیریت زمان با اهمال کاری تحصیلی در بین دانش آموزان دوره متوسطه دوم، *مجله روان شناسی مدرسه*، ۹ (۳)، ۱۸۰-۱۹۶.
- مرادی، علی و محمدی فر، نجات (۱۳۹۹). نقش شبکه های اجتماعی در شکل گیری هراس اجتماعی و تغییر سبک زندگی ناشی از ویروس کرونا، *انتظام/اجتماعی*، ۱۲ (۲)، ۱۲۳-۱۴۸.
- موسوی مقدم، سید رحمت اله؛ نوری، طیبیه؛ خدادادی، طاهره؛ احمدی، اسد و غیاثی، غلامرضا (۱۳۹۶). رابطه اعتیاد به اینترنت و خودکنترلی با سلامت روان در دانشجویان دانشگاه علمی- کاربردی شهرستان ایلام، *روانشناسی سلامت*. ۱۵ (۱)، ۸-۱.

- Aznar-Díaz, I., Romero-Rodríguez, J. M., García-González, A., & Ramírez-Montoya, M. S. (2020). Mexican and Spanish university students' Internet addiction and academic procrastination: Correlation and potential factors. *PloS one*, 15(5), e0233655.
- Basilaia, G., & Kvavadze, D. (2020). Transition to online education in schools during a SARS-CoV-2 coronavirus (COVID-19) pandemic in Georgia. *Pedagogical Research*, 5(4), 21-42.
- Chen, T., Peng, L., Jing, B., Wu, C., Yang, J., & Cong, G. (2020). The impact of the COVID-19 pandemic on user experience with online education platforms in China. *Sustainability*, 12(18), 7329.
- Demir, Y., & Kutlu, M. (2018). Relationships among Internet addiction, academic motivation, academic procrastination and school attachment in adolescents. *International Online Journal of Educational Sciences*, 10(5).
- Hayat, A. A., Kojuri, J., & Amini, M. (2020). Academic procrastination of medical students: The role of Internet addiction. *Journal of advances in medical education & professionalism*, 8(2), 83-89. <https://doi.org/10.30476/JAMP.2020.85000.1159>
- Hodges, C., Moore, S., Lockee, B., Trust, T., & Bond, A. (2020). The difference between emergency remote teaching and online learning. *Educause Review*, 27-36.
- Olawade DB, Olorunfemi OJ, Wada OZ, Afolalu TD, Enahoro MA. (2020). Internet Addiction among University Students during Covid-19 Lockdown: Case Study of Institutions in Nigeria. *Journal of Education and Human Development*. 9(4):165-73.
- Praisys S, Thanalakshmi J, Sangeetha A, Kumar KM, Vijayalakshmi B. (2020). Effect of internet addiction on psychomotor response and depression among adolescents. *Indian Journal of Clinical Anatomy and Physiology*. 7(3):288-91

- Sahu, P. (2020). Closure of Universities Due to Coronavirus Disease 2019 (COVID-19): Impact on Education and Mental Health of Students and Academic Staf. *Cureus*, 12(4), e7541. <https://doi.org/10.7759/cureus.7541>.
- Wang, Y., Xia, M., Guo, W., Xu, F., & Zhao, Y. (2022). Academic performance under COVID-19: The role of online learning readiness and emotional competene, *Current Psychology*, 1-14.